

17 Ιουλίου 2021

Ακούστε την Κατίνα Παξινού να διαβάζει ολόκληρη τη «Φόνισσα» του Παπαδιαμάντη (266 λεπτά)

[Θέατρο, Κινηματογράφος, Ντοκυμανταίρ, TV και Διαδίκτυο / Πολυμέσα - Multimedia](#)

Μια σπάνια ανάγνωση για το ραδιόφωνο από την κορυφαία ελληνίδα τραγωδό.

Μισοπλαγιασμένη κοντά εις την εστίαν, με σφαιλιστά τα όμματα, την κεφαλήν ακουμβώσα εις το κράσπεδον της εστίας, το λεγόμενον «φουγοπόδαρο», η θεια-Χαδούλα, η κοινώς καλουμένη Γιαννού η Φράγκισσα, δεν εκοιμάτο, αλλ' εθυσίαζε τον ύπνο πλησίον εις το λίκνον της ασθενούσης μικράς εγγονής της. Όσον διά την λεχώ, την μητέρα του πάσχοντος βρέφους, αυτή προ ολίγου είχεν αποκοιμηθή επί της χθαμαλής, πενιχράς κλίνης της.

Ο μικρός λύχνος, κρεμαστός, ετρεμόσβηνε κάτω του φατνώματος της εστίας. Έρριπτε σκιάν αντί φωτός εις τα ολίγα πενιχρά έπιπλα, τα οποία εφαινότο καθαριώτερα και κοσμιώτερα την νύκτα. Οι τρεις μισοκαυμένοι δαυλοί, και το μέγα ορθόν κούτσουρον της εστίας, έρριπτον πολλήν στάκτην, ολίγην ανθρακιάν και σπανίως βρέμουσαν φλόγα, κάμνουσαν την γραίαν να ενθυμήται μέσα εις την νύσταν της την απούσαν μικροτέραν κόρην της, την Κρινιώ, ήτις αν ευρίσκετο τώρα εντός του δωματίου, θα υπεψιθύριζε με τόνον λογασιδικόν: «Αν είναι φίλος, να χαρή, αν είν' εχθρός, να σκάση...»

Η Χαδούλα, η λεγομένη Φράγκισσα, ή άλλως Φραγκογιαννού, ήτο γυνή σχεδόν εξηκοντούτις, καλοκαμωμένη, με αδρούς χαρακτήρας, με ήθος ανδρικών, και με δύο μικράς άκρας μύστακος άνω των χειλέων της. Εις τους λογισμούς της, συγκεφαλαιούσα όλην την ζωήν της, έβλεπεν ότι ποτέ δεν είχε κάμει άλλο τίποτε ειμή να υπηρετή τους άλλους. Όταν ήτο παιδίσκη, υπηρετεί τους γονείς της. Όταν

υπανδρεύθη, έγινε σκλάβα του συζύγου της – και όμως, ως εκ του χαρακτήρος της και της αδυναμίας εκείνου, ήτο συγχρόνως και κηδεμών αυτού· όταν απέκτησε τέκνα, έγινε δούλα των τέκνων της· όταν τα τέκνα της απέκτησαν τέκνα, έγινε πάλιν δουλεύτρια των εγγόνων της.

Το νεογνόν είχε γεννηθή προ δύο εβδομάδων. Η μητέρα του είχε κάμει βαριά λεχωσιά. Ήτο αύτη η κοιμωμένη επί της κλίνης, η πρωτότοκος κόρη της Φραγκογιαννούς, η Δελχαρώ η Τραχήλαινα. Είχαν βιασθή να το βαπτίσουν την δεκάτην ημέραν επειδή έπασχε δεινώς· είχε κακόν βήχα, κοκκίτην, συνοδευόμενον με σπασμωδικά σχεδόν συμπτώματα. Καθώς εβαπτίσθη, το νήπιον εφάνη να καλυτερεύει ολίγον, την πρώτην βραδιάν, και ο βήχας εκόπασεν επ' ολίγον. Επί πολλάς νύκτας, η Φραγκογιαννού δεν είχε δώσει ύπνον εις του οφθαλμούς της, ουδέ εις τα βλέφαρά της νυσταγμόν, αγρυπνούσα πλησίον του μικρού πλάσματος, το οποίον ουδ' εφαντάζετο ποίους κόπους επροξένει εις τους άλλους, ουδέ πόσα βάσανα έμελλε να υποφέρει, εάν επέζη, και αυτό. Και δεν ήτο ικανόν να αισθανθή καν την απορίαν, την οποίαν μόνη η μάμμη διετύπωνε κρυφίως μέσα της: «Θε μου, γιατί να έλθη στον κόσμο κι αυτό;»

Η γραία το ενανούριζε, και θα ήτον ικανή να είπη «τα πάθη της τραγούδια» αποπάνω από την κούνιαν του μικρού. Κατά τας προλαβούσας νύκτας, πράγματι, είχε «παραλογίσει» αναπολούσα όλ' αυτά τα πάθη της εις το πεζόν. Εις εικόνας, εις σκηνάς και εις οράματα, της είχεν επανέλθει εις τον νουν όλος ο βίος της, ο ανωφελής και μάταιος και βαρύς.

Ο πατήρ της ήτον οικονόμος και εργατικός και φρόνιμος. Η μάμνα της ήτον κακή, βλάσφημος και φθονερά. Ήτον μία από τας στρίγλας της εποχής της. Ήξευρε μάγια. Την είχαν κυνηγήσει δύο-τρεις φορές οι κλέφτες, τα παλληκάρια του Καρατάσου και του Γάτσου και των άλλων οπλαρχηγών της Μακεδονίας. Έπραξαν τούτο διά να την εκδικηθούν, επειδή τους είχε κάμει μάγια, και δεν επήγαιναν καλά οι δουλειές των. Επί τρεις μήνας εσχόλαζον εν αργία, και δεν ημπόρεσαν να κάμουν τίποτε πλιάτσικο, ούτε από Τούρκους, ούτε από χριστιανούς. Ούτε η Κυβέρνησις της Κορίνθου τους είχε στείλει κανέν βοήθημα.

Την είχαν κυνηγήσει τον κατήφορον, από την κορυφήν τ' Αϊ-Θανασού, εις το οροπέδιον του Προφήτου Ηλία, με τας πελωρίας πλατάνους και την πλουσίαν βρύσιν, κ' εκείθεν εις το Μεροβίλι, στο πλάγι του βουνού, ανάμεσα εις τα ορμάνια και τους λόγγους. Αυτή εδοκίμασε να κρυφθή εις μίαν λόχμην βαθείαν, πλην εκείνοι δεν εγελάσθησαν. Ο θρους των φύλλων και των κλάδων, ο ίδιος τρόμος της, όστις μετέδιδε τρομώδη κίνησιν εις κλώνας και θάμνους, την επρόδωκεν.

Ήκουσε τότε αγρίαν φωνήν:

— Αχ! μωρή τσούπα, και σ' επιάσαμε!

Αυτή ανεπήδησε τότε μέσ' από τους θάμνους, κ' έτρεξεν ως φοβισμένη τρυγών με το πτερύγισμα των λευκών πλατειών χειρίδων της. Δεν ήτο πλέον ελπίς να γλυτώση. Άλλοτε, την πρώτην φοράν ότε την είχαν κυνηγήσει, είχε κατορθώσει να κρυφθή, κάτω εις το Πυργί, επειδή το μέρος εκείνο είχε πολλά μονοπάτια. Εδώ, στο Μεροβίλι, δεν υπήρχον δρομίσκοι και λαβύρινθοι, αλλά μόνον συστάδες δένδρων και λόχμαι απάτητοι. Η τότε νεαρά Δελχαρώ, η μήτηρ της Φραγκογιαννούς, επήδα ως δορκάς από θάμνου εις θάμνον, ανυπόδητος, επειδή προ πολλού είχε πετάξει τας εμβάδας της από τους πόδας, όπισθεν της, -την μίαν των οποίων είχε αναλάβει ως λάφυρον ο εις εκ των διωκτών- και τ' αγκάθια εχώνοντο εις τας πτέρνας της, της έσχιζον κ' αιμάτων τους αστραγάλους και ταρσούς. Τότε, εν τη απελπισία, της ήλθε μια έμπνευσις.

Εκείθεν του λόγγου, εις το πλάγι του βουνού, ήτον εις και μόνος καλλιεργημένος ελαιών, καλούμενος ο Πεύκος του Μωραΐτη. Ο γερο-Μωραΐτης, ο πάππος του κτήτορος, είχε μεταναστεύσει από τον Μιστράν εις τον τόπον αυτόν, περί τα τέλη του άλλου αιώνος - κατά την εποχήν της Αικατερίνης και του Ορλώφ. Ο φημισμένος πεύκος ίστατο εις το μέσον των ελαιών, ως γίγας μεταξύ νάνων. Το χιλιετές δένδρον ήτον σκαφιδιασμένον κοντά εις την ρίζαν, κάτω, εις τον γιγαντιαίον κορμόν, τον οποίον δεν ημπορούσαν ν' αγκαλιάσουν πέντε άνδρες. Οι βοσκοί και οι αλιείς τον είχαν σκαφιδιάσει, του είχαν σκάψει την καρδίαν, του είχαν κοιλάνει τα έγκατα, διά να λάβωσιν εκείθεν άφθονον δάδα. Και με την φοβεράν πληγήν εις τα ίνας, εις τα σπλάγχνα του, ο πεύκος επέζησεν άλλα τρία τέταρτα αιώνος, μέχρι του 1871. Κατά Ιούλιον του έτους εκείνου, μέγαν τοπικόν σεισμόν ησθάνθησαν οι κατοικούντες, εις απόστασιν μιλίων, κάτω εις την παραθαλασσίαν. Την νύκτα εκείνην κατέρρευσεν ο γίγας.

Εις το κοίλωμα εκείνο, εντός του οποίου ηδύναντο να καθίσωσιν άνέτως δύο άνθρωποι, έτρεξε να κρυβή η τότε νεόνυμφος Δελχαρώ, η μήτηρ της σημερινής Φραγκογιαννούς. Το μέσον ήτο άπελπι, και σχεδόν παιδαριώδες. Εκεί δεν εκρύπτετο άλλως, ειμή κατά φαντασίαν, με παιδικόν τρόπον, όπως παίζουσι τον κρυφτόν. Οι διώκται βεβαίως θα την έβλεπον, θ' ανεκάλυπτον το καταφύγιόν της. Μόνον εκ των νώτων ήτο άόρατος, αλλ' όχι κατά πρόσωπον. Άμα οι τρεις κλέφται έφθانون πέραν του πεύκου, θα την έβλεπον ως καρφωμένην εκεί.

Οι τρεις άνδρες έτρεξαν, το προσπέρασαν, κ' εξηκολούθησαν να τρέχουν. Οι δύο εξ αυτών ουδ' εστράφησαν όπισω να ιδούν. Εφαντάζοντο ότι η «τσούπα» έτρεχεν εμπρός. Μόνον την τελευταίαν στιγμήν, ο τρίτος εστράφη, οπωσοούν σκοτισμένος,

προς τα οπίσω, και εκοίταξε παντού αλλού, όχι όμως εις τον κορμόν του πεύκου. Έβλεπε και τον πεύκον συλλήβδην, με τ' άλλ' αντικείμενα, χωρίς να φαντάζεται ότι ο κορμός του είχε κοιλίαν, και ότι εντός της κοιλίας εκρύπτετο άνθρωπος. Και αν εγνώριζε, και αν ηγνόει το κοίλωμα του γιγαντιαίου κορμού, εκείνην την στιγμήν δεν επέρασεν από τον νουν του. Εκοίταζε να ιδή μη ανακάλυψη που το χάσμα της γης, το οποίον θα την είχε καταπίει εξ άπαντος - διότι καμμία πτυχή γης ορατή δεν υπήρχεν όπου να κρυβή τις. Αι Δρυάδες, αι νύμφαι των δασών, τας οποίας αυτή ίσως επεκαλείτο εις τας μαγείας της, την επροστάτευσαν, ετύφλωσαν τους διώκτας της, έρριψαν πρασινωπήν αχλύν, χλοερόν σκότος, εις τους οφθαλμούς των - και δεν την είδον.

Η νεαρά γυνή εσώθη από τους όνυχας των. Και όλον τον καιρόν ύστερον εξηκολούθησε να κάμνη μάγια, μάγια εναντίον των κλεφτών, και να φέρνη εις αυτούς πολλά «κεσάτια», ώστε πουθενά πλέον δεν υπήρχε πλιάτσικο - εωσότου, έδωκεν ο Θεός και ησύχασαν τα πράγματα, και ο Σουλτάνος Μαχμούτ εχάρισε, καθώς λέγουν, τα «Διαβολονήσια» εις την Ελλάδα, κ' έκτοτε έπαυσαν να είναι ασύδοτα. Την πλιατσικολογίαν διεδέχθη η φορολογία, και έκτοτε όλος ο περιούσιος λαός εξακολουθεί να δουλεύη διά την μεγάλην κεντρικήν γαστέρα, την «ώτα ουκ έχουσαν».

*

**

Η Χαδούλα η Φράγκισσα, αν και πολύ μικρά, ήτον γεννημένη τότε, και τα ενθυμείτο όλ' αυτά, τα οποία διηγείτο αργότερα η μάνα της. Ύστερον, όταν εμεγάλωσε, κ' έγινε δεκαεπτά χρόνων, και ειρήνευσαν οπωσούν τα πράγματα, κατά τους χρόνους του Κυβερνήτου, την υπάνδρευσαν οι γονείς της, και της έδωκαν άνδρα τον Γιάννην τον Φράγκον, εκείνον τον οποίον η σύζυγος του επωνόμασεν αργότερον «τον Σκούφον» και «τον Λογαριασμόν».

Τα δύο ταύτα παραγκώμια δεν του τα είχε δώσει άνευ λόγου η σύζυγός του, η Χαδούλα. Σκούφον τον είχε ονομάσει, ακόμη πριν τον υπανδρευθή, όταν τον ειρωνεύετο συνήθως, με την παρθενικήν πονηρίαν της -χωρίς να προγνωρίζη ότι αυτός θα ήτον η τύχη της και ο καλός της- επειδή, αντί φεσίου, εφόρει είδος μακρού σκούφου, τεφροκοκκίνου, με κοντήν φούνταν. «Λογαριασμόν» τον ωνόμασεν αργότερα, αφού τον υπανδρεύθη, επειδή συνήθιζε πολλάκις την φράσιν, «αυτός· είν' ο λογαριασμός», και διότι, άλλως, δεν ηδύνατο ορθώς να λογαριάση ούτε ποσόν δι' ολίγους παράδες, ούτε δυο ημεροκάματα. Αν έλειπεν αυτή, θα τον εγελούσαν καθημερινώς· ποτέ δεν θα του έδιδαν σωστόν τον κόπον του εις τα πλοία, εις το καρινάγιο ή εις τον αρσανάν, όπου ειργάζετο ως μαραγκός ή ως καλαφάτης.

Είχεν υπάρξει επί μακρόν χρόνον μαθητής και κάλφας του πατρός της, εξασκούντος την ιδίαν τέχνην. Όταν τον είδεν ο γέρων τόσον απλοϊκόν, ολιγαρκή και μετριόφρονα, τον εξετίμησε, και απεφάσισε να τον κάμη γαμβρόν. Ως προίκα τού έδωκε μίαν οικίαν έρημον, ετοιμόρροπον, εις το παλαιόν Κάστρον, όπου εκατοικούσαν ένα καιρόν οι άνθρωποι, προ του 21. Του έδωκε κ' ένα ονόματι Μποστάνι, το οποίον ευρίσκετο ακριβώς έξω του ερήμου Κάστρου, επί τινός κρημνώδους ακτής και απείχε τρεις ώρας από την σημερινήν πολίχνην. Ομοίως κ' «ένα πινάκι χωράφι», εν αγριοχώραφον, το οποίον αμφεσβήτει ο γείτονας ως ιδικόν του· οι δε άλλοι γείτονες έλεγον ότι και τα δύο χωράφια διά τα οποία εμάλωναν οι δύο ήσαν καταπατημένα, και ήσαν «καλογερικά», ανήκοντα εις μίαν διαλυθείσαν Μονήν. Τοιαύτην προίκα έδωκεν ο γερο-Σταθαρός εις την θυγατέρα του. Άλλως αύτη ήτο μοναχοκόρη. Διά τον εαυτόν του, την συμβίαν και τον υιόν του, είχε κρατήσει τας δύο νεοδημήτους οικίας εις την νέαν πόλιν, τα δύο αμπέλια πλησίον ταύτης, δύο ελαιώνας, και ολίγα χωράφια - και όσα μετρητά είχεν.

*

* *

Έως εδώ είχαν φθάσει αι αναμνήσεις της Φραγκογιαννούς, την νύκτα εκείνη. Ήτον η ενδεκάτη εσπέρα από του τοκετού της κόρης της. Το θυγάτριον είχε υποτροπιάσει πάλιν, κ' έπασχε δεινώς. Είχεν έλθει άρρωστον εις τον κόσμον. Από την κοιλίαν της μητρός του, η φθορά το είχε παρακολουθήσει... Την στιγμήν εκείνην, σπασμωδικός βήχας ηκούσθη, και τα ξυπνητά όνειρα, αι αναμνήσεις, διεκόπησαν. Εκινήθη επί της πενιχράς στρωμνής, όπου ήτο ανακεκλιμένη, έκυψεν επί του παιδίου, κ' επροσπάθησε να δώση εις αυτό πρόχειρον βοήθειαν. Επλησίασεν εις το φως του λύχνου μικράν φιάλην. Εδοκίμασε να δώση μίαν κουταλιάν, εις τα χείλη του μωρού. Το μικρόν εγεύθη το ρευστόν, και μετά μίαν στιγμήν πάλιν το εξέρασε.

Η λεχώνα εκινήθη επί της χαμηλής και στενής κλίνης. Φαίνεται ότι δεν εκοιμάτο καλά. Ήτο μόνον ναρκωμένη, και είχε κλειστά τα βλέφαρα. Ήνοιξε τα όμματα, ανεσηκώθη δυο ή τρεις δακτύλους άνω του προσκεφάλου, και ηρώτησε:

— Πώς πάει, μάνα;

— Πώς να πάη!... είπεν αυστηρώς η γραία· ησύχασε τώρα, και συ!... Τί θα κάμη!... δεν θα βήξη;

— Πώς το βλέπεις, μάνα;

— Πώς να το ιδώ;... Μωρό παιδί είναι... να, που ήρθε στον κόσμο κι αυτό!... επρόσθεσε με στρυφνόν και αλλόκοτον ήθος η γραία.

Και μετ' ολίγον η λεχώνα απεκοιμήθη ησυχώτερα. Η γραία μόλις έκλεισεν ολίγον τα όμματα την ώραν του όρθρου, μετά το τρίτον λάλημα του πετεινού. Εξύπνησεν από την φωνήν της κόρης της, της Αμέρσας, ήτις ήλθε λίαν πρωί από τον μικρόν οικίσκον, τον γειτονικόν ανυπομονούσα να μάθη πώς είναι η λεχώνα και το μωρόν, και πώς είχε περάσει την νύκτα η μάνα της.

Η Αμέρσα, η δευτερότοκος, ήτον ανύπανδρη, γεροντοκόρη ήδη, αλλά προκομμένη πολύ, «μορφοδούλα», ονομαστή δε υφάντρια· ήτον μελαψή, υψηλή, ανδρώδης, -και τα προικιά της και τα στολίδια τα κεντητά, τα οποία μόνη της είχε κατασκευάσει, ευρίσκοντο κλεισμένα από χρόνων πολλών εις μεγάλην άκομψον κασσέλαν, και τα έτρωγεν ο σκόρος και το σαράκι.

— Καλημέρα!...Πώς είστε;...Πώς περάσατε;

— Εσύ' σαι, Αμέρσα;... Να, πέρασε κι αυτή η νύχτα.

Η γραία μόλις είχαν εξυπνήσει, κ' έτριβε τα όμματα τραυλίζουσα. Ηκούσθη θόρυβος εις το πλαγιινό μικρόν χώρισμα. Ήτον ο Νταντής ο Τραχήλης, ο σύζυγος της λεχώνας, όστις εκοιμάτο εκείθεν του λεπτού ξυλοτοίχου, παραπλεύρως ενός άλλους κορασίου κ' ενός παιδίου μικράς ηλικίας, και είχαν εξυπνήσει την στιγμήν εκείνην. Εμάζευε τα εργαλεία του - σκεπάρνια, πριόνια, ροκάνια, και ητοιμάζετο να υπάγη στον ταρσανάν, ν' αρχίση το μεροκάματον.

— Ακούς, τί σαμαντά κάνει! είπεν η γραία. Δεν μπορεί να μαζώξη τα σιδερικά του, χωρίς ν' ακουστή. Όποιος τον ακούει, θαρρεί τί γίνεται!...

— «Γύφτικο σπίτι καίεται», είπεν ειρωνικώς γελώσα η Αμέρσα.

Ο θόρυβος των εργαλείων, τα οποία ο Νταντής, χωρίς να είναι ορατός, όπισθεν του ξυλοτοίχου, έρριπτεν ανά εν μέσα στο ζεμπίλι του -σκεπάρνια, πριόνια, τριβέλια, κτλ.- εξύπνησε και την λεχώ, την γυναίκα του.

— Τ' είναι, μάννα;

— Τί να είναι!...Ο Κωνσταντής ρίχνει τα σύνεργα του μες στο ζεμπίλι!... είπε μετά στεναγμού η γραία.

— «Και βιο λογαριάζεις;»...συνεπλήρωσε την παροιμίαν η Αμέρσα.

Ηκούσθη τότε η φωνή του Κωνσταντή όπισθεν του μικρού διαφράγματος.

— Ξυπνήσατε, πεθερά;... έλεγε· πώς περάσατε;

— Πώς να περάσωμε!... «Σαν την κόττα στο μύλο...» Έλα να πιης το ρακί σου.

Ο Νταντής εφάνη εις την θύραν του χειμερινού θαλάμου. Ήτο ευρύτερνος, με άχαριν τον κορμόν, «αΐσκιωτος», όπως έλεγεν η γραία πενθερά του, και σχεδόν σπανός. Η γραία έδειξεν εις την Αμέρσαν την μικράν φιάλην με το ρακί, εις το μικρόν ράφι άνωθεν της εστίας, και της ένευσε να βάλη στο ποτηράκι, διά να πιη ο Κωνσταντής.

— Δεν έχει κανένα σύκο;... ηρώτησε ούτος, άμα έλαβε το ρακοπότηρον από την χείρα της γυναικαδέλφης του.

— Που να βρεθή τέτοιο πράμα!... είπεν η γραία Χαδούλα. «Σαράντα σταχτοκούλουρα» μας χρειάζοντ' εδώ, επρόσθεσεν, εννοούσα την σπατάλην ήτις συνήθως γίνεται κ' εις τα πτωχότερα σπίτια, εν καιρώ ενσκήψεως τοιούτου

«αισίου γεγονότος», οποίον είναι και η γέννησις κόρης.

— Θέλεις εσύ γαμπρό με μάτια; είπεν ενθυμηθείσα άλλην παροιμίαν η γυναικαδέλφη του, η Αμέρσα.

— Τουλόου σ' μην τον θέλης τον σαστικό σου να' ναι στραβός; είπε χωρίς να πειραχθή, ο Νταντής... Εβίβα! Καλή σαράντιση!

Κ' έπιεν απνευστί το μικρόν ποτήριον.

— Καλό σας βράδυ!

Εφορτώθη την ζεμπίλαν, κ' επήγε διά τον ταρσανάν.

Β'

Το πυρ έφθινεν εις την εστίαν, ο λύχνος ετρεμόφεγγεν εις το μικρόν φάτνωμα, η λεχώνα ελαγοκοιμάτο επί της κλίνης· το βρέφος έβηχεν εις το λίκνον, και η γραία Φραγκογιαννού, όπως και τας προλαβούσας νύκτας, ηγρύπνει επί της στρωμνής της.

Ήτον περί το πρώτον λάλημα του πετεινού, οπότε αι αναμνήσεις έρχονται εν είδει φαντασμάτων. Αφού την υπάνδρευσαν, και την «εκουκούλωσαν», και την επροίκισαν με το σπίτι το ετοιμόρροπον εις το παλαιόν ακατοίκητον Κάστρον, και με το μποστάνι το χέρσον εις την αγρίαν βορεινήν εσχατιάν, και με το αγριοχώραφον το διαφιλονικούμενον από τον γείτονα και από το Μοναστήρι, η νεόνυμφος μετά του συζύγου της εκατοίκησεν εις το σπίτι της ανδραδέλφης της της χήρας, και άνοιξε νοικοκυριό με μικρά πράγματα. Το προικοσύμφωνόν της, ως τόσο, έγγραφε λεπτομερώς ότι της είχαν δώσει τόσες φορεσιές ρούχα, τόσα υποκάμισα, τόσες προσκεφαλάδες, όπως και δύο χαλκώματα, ένα τηγάνι, μίαν πυροστιάν, κτλ. Ακόμη και μαχαιροπίρουνα και κουτάλια ανέγραφε το προικοσύμφωνον.

[\(περισσότερα...\)](#)